

**ANTIDOPINGOVÝ PROJEKT TESTOVANIA V KOLEKTÍVNYCH ŠPORTOCH
SO ZAMERANÍM SA NA NIŽŠIE VEKOVÉ KATEGÓRIE**

**ANTI-DOPING TESTING PROJECT IN TEAM SPORTS
FOCUSING ON YOUNG ATHLETES**

MUDr. Ľubomír Gulán - Mgr. Žaneta Csáderová, PhD.
Antidopingová agentúra Slovenskej republiky
Slovak anti-doping agency

ABSTRAKT

Rozšírenosť spoločenských drog medzi mládežou je veľký problém. Antidopingová agentúra Slovenskej republiky (SADA) v spolupráci so Slovenským zväzom ľadového hokeja (SZĽH) vykonala celoplošné skriningové testovanie mladých hokejových hráčov.

Zo 152 testovaných športovcov sme zaevidovali 3 nepriaznivé analytické nálezy THC, ktoré boli následne vyšetrené a vyústili do analytických porušení antidopingových pravidiel. Disciplinárna komisia zobrala do úvahy povahu látky a tiež mladý vek športovcov a udelila 6-mesačný zákaz činnosti. Hráči boli zaradení do rehabilitačného antidopingového programu v spolupráci so psychiatrami.

KLÚČOVÉ SLOVÁ: SADA, THC, ľadový hokej, testovanie, zakázané látky

ABSTRACT

Dissemination of social drugs among teenagers is a serious problem. Slovak Anti-Doping Agency in cooperation with Slovak Ice Hockey Federation performed full-area screening testing of young ice-hockey players. Within a number of 152 tested athletes 3 Adverse Analytical Findings of THC were recorded and subsequently investigated and classified as analytical Anti-Doping Rule Violations. Disciplinary Committee took into account the nature of substance and young age of athletes. The period of ineligibility in minors was reduced to 6 months. Athletes had been included into Anti-Doping rehabilitation program with cooperation of psychiatrists.

KEYWORDS: SADA, THC, ice hockey, testing, prohibited substances

ÚVOD

Pri riešení problematiky dopingu v športe je nutné vykonávať výskum, ktorý nám pomôže pri inteligentnom nastavení cieleného testovania. Dôležité je zameranie sa nielen na vrcholových športovcov, ale aj na mládež, pretože práve v období adolescencie dochádza k najvýraznejšiemu formovaniu etických hodnôt a názorov. Preto je dôležité venovať mladým športovcom osobitú pozornosť ako príslubu nášho športu do budúcnosti. Zdieľanie výsledkov rôznych výskumov, spracovanie a monitorovanie informácií o dopingu v športe je kľúčový krok k implementácii edukačného procesu jednotlivých športových klubov.

Na základe zvýšeného výskytu spoločenských drog u mladistvých športovcov pripravila Antidopingová agentúra Slovenskej republiky (SADA) v spolupráci so Slovenským zväzom ľadového hokeja (SZĽH) pilotný projekt na odhaľovanie spoločenských drog u športovcov, ktorý je aplikovateľný na všetky organizované kolektívne športy na území SR. Projekt má napomôcť pri odhaľovaní užívania spoločenských drog a očistiť družstvá pred prechodom do seniorských kategórií.

Podnetom projektu bola aktuálnosť problému zneužívania spoločenských drog v mládežníckych kategóriách v kolektívnych športoch. Spoločenské drogy sú súčasťou Zoznamu zakázaných látok a metód a patria do skupín S6. Stimulanciá (metamfetamín, kokaín), S7. Narkotiká (opiáty) a S8. Kanabinoidy (marihuana). Uvedené látky sú zakázané iba počas súťaže.

METÓDY

Dňa 22.11.2015 boli riaditeľkou SADA poverení 6 dopingoví komisári vykonať súťažné testovanie na zápase. Všetkým športovcom obidvoch tímov boli odobraté vzorky moču, ktoré dopingoví komisári vyhodnotili priamo na mieste pomocou skriningových testov. Použité boli viacparametrové testy na moč Dipro Druglab 4/1 na nasledovné zakázané látky: THC, morfín, amfetamíny, kokaín. Citlivosť týchto testov na THC je 50 ng/ml.

Dvaja hráči z jedného družstva mali multi-drug test pozitívny na THC, a preto boli hráči na potvrdenie podozrenia podrobení procesu úplnej dopingovej kontroly. Odobraté vzorky moču boli zapečatené a odoslané na analýzu v akreditovanom laboratóriu WADA v Seibersdorfe a testované na všetky zakázané látky podľa aktuálneho Zoznamu zakázaných látok a metód. Výsledky analýzy potvrdili nadlimitné množstvo THC v moči športovcov, ktorí sa týmto dopustili porušenia antidopingových pravidiel podľa článku 2.1 Svetového antidopingového kódexu:

2.1 Prítomnosť zakázanej látky alebo jej metabolitov, alebo markerov vo vzorke športovca

2.1.1 Osobnou povinnosťou každého športovca je zabezpečiť, aby žiadna zakázaná látka nevnikla do jeho tela. Športovci nesú zodpovednosť, ak je zistená prítomnosť akejkoľvek zakázanej látky alebo jej metabolitov či markerov v ich vzorkách. Podľa toho teda na konštatovanie porušenia antidopingových pravidiel podľa článku 2.1 nie je podstatné, či je športovcovi preukázaný úmysel, zavinenie, nedbalosť alebo vedomé použitie.

2.1.3 S výnimkou látok, ktoré majú svoje kvantitatívne limity vyslovene stanovené v Zozname, predstavuje prítomnosť akéhokoľvek množstva zakázanej látky alebo jej metabolitov, alebo markerov vo vzorke športovca porušenie antidopingových pravidiel.

SADA vykonala proces vyšetrovania podľa článku 7.2:

7.2 Preskúmanie týkajúce sa nepriaznivého analytického nálezu

Po prijatí nepriaznivého analytického nálezu antidopingová organizácia zodpovedná za nakladanie s výsledkami preskúma a stanoví:

- a) či nebola alebo nebude udelená TUE podľa Medzinárodnej normy pre terapeutické výnimky, alebo*
- b) či nedošlo k zjavnej odchýlke od Medzinárodnej normy pre testovanie a vyšetrovanie alebo Medzinárodnej normy pre laboratóriá, ktorá spôsobila nepriaznivý analytický nález.*

a dňa 17. 12. 2015 o tomto informovala športový zväz a športovcov:

7.3 Oznámenie po preskúmaní nepriaznivého analytického nálezu

Ak preskúmanie nepriaznivého analytického nálezu podľa článku 7.2 nepreukáže udelenie TUE alebo nepreukáže nárok na TUE podľa Medzinárodnej normy pre terapeutické výnimky alebo nepreukáže, že došlo k odchýlke, ktorá spôsobila nepriaznivý analytický nález, antidopingová organizácia bezodkladne informuje športovca spôsobom stanoveným článkoch 14.1.1 a 14.1.3

ktorým bola následne športovým zväzom dočasne pozastavená činnosť.

Dňa 13. 11 2016 boli športovci predbežne vypočutí, priznali sa k užitiu marihuanových cigariet a na Zasadnutí disciplinárnej komisie dňa 25.1.2016 bolo rozhodnuté o udelení trestu.

Disciplinárne komisia vo svojom rozhodnutí zohľadnila vek športovcov a skutočnosť, že zakázaná látka nebola užívaná s cieľom zvýšenia športového výkonu.

10.11 Začiatok doby zákazu činnosti

Okrem prípadov uvedených nižšie, doba zákazu činnosti začína plynúť dátumom konečného rozhodnutia o zákaze činnosti alebo, pokiaľ došlo k upusteniu od pojednávania alebo pojednávania sa nekoná, dátumom, keď je zákaz činnosti prijatý alebo inak uložený.

V prípade bol použitý článok 10.11.3 a do doby zákazu činnosti bolo započítané obdobie dočasného pozastavenia činnosti na základe oznámenia ADA SR o porušení antidopingových pravidiel:

10.11.3 Započítanie dočasného zastavenia činnosti alebo odpykanej doby zákazu činnosti

10.11.3.1 Pokiaľ je uložené dočasné zastavenie činnosti a športovec alebo iná osoba ho prijme, bude mu doba dočasného zastavenia činnosti započítaná do doby zákazu činnosti, ktorá môže byť nakoniec uložená. Ak je doba zákazu činnosti odpykaná podľa rozhodnutia, voči ktorému je následne podané odvolanie, potom sa športovcovi alebo inej osobe započíta takáto odpykaná doba zákazu činnosti do doby zákazu činnosti, ktorá môže byť nakoniec uložená na základe odvolania.

Podľa Svetového antidopingového kódexu sa na športovca v období zastavenej činnosti vzťahujú nasledovné pravidlá:

10.12 Status počas zákazu činnosti

10.12.1 Zákaz účasti počas zákazu činnosti

Žiadny športovec alebo iná osoba, ktorej bol udelený zákaz činnosti, sa nesmie počas doby zákazu činnosti akýmkoľvek spôsobom zúčastniť súťaže alebo činnosti (okrem schválených antidopingových vzdelávacích alebo nápravných programov) schválenej alebo organizovanej ktorýmkoľvek signatárom, členskou organizáciou signatára alebo klubom, či inou členskou organizáciou signatára alebo súťaže schválenej alebo organizovanej akoukoľvek profesionálnou ligou alebo akoukoľvek organizáciou, ktorá organizuje medzinárodné alebo národné podujatia, alebo akejkoľvek elitnej alebo športovej činnosti na národnej úrovni financovanej vládnu organizáciou.

V praxi to znamená, že športovec so zákazom činnosti sa nesmie zúčastniť tréningového sústredu, exhibície alebo tréningu organizovaného jeho národným zväzom alebo klubom, ktorý je členom tohto národného zväzu, alebo ktorý je financovaný vládnu organizáciou. Termín „činnosť“ taktiež napríklad zahŕňa administratívne aktivity ako je slúženie ako funkcionár, riaditeľ, komisár, zamestnanec alebo dobrovoľník organizácie popísanej v tomto článku.

10.12.2 Návrat k tréningom

Výnimkou k článku 10.12.1 je, že športovec sa môže vrátiť k tréningom s kolektívom alebo využiť zariadenia klubu alebo inej členskej organizácie členskej organizácie, ktorá je signatárom, počas kratšieho obdobia z uvedených: (1) dvoch posledných mesiacov doby zákazu činnosti športovca alebo (2) poslednej štvrtiny z uloženej doby zákazu činnosti.

V mnohých kolektívnych športoch a v niektorých individuálnych športoch, športovec nemôže efektívne trénovať sám tak, aby bol pripravený na súťaženie na konci doby zákazu činnosti športovca. Počas doby tréningovania popísanej v tomto článku nesmú športovci so zákazom činnosti súťažiť ani sa zapájať do iných ako tréningových aktivít.

10.12.3 Porušenie zákazu účasti počas zákazu činnosti

Pokiaľ športovec alebo iná osoba, ktorej bol udelený zákaz činnosti, poruší počas zákazu činnosti zákaz účasti uvedený v článku 10.12.1, bude výsledok tejto účasti anulovaný a nová doba zákazu činnosti, trvaním rovnajúca sa pôvodne uloženej dobe zákazu činnosti, bude pripočítaná ku koncu pôvodnej doby zákazu činnosti. Nová doba zákazu činnosti môže byť upravená na základe miery zavinenia športovca alebo inej osoby a iných okolností prípadu. O tom, či športovec alebo iná osoba porušila zákaz účasti a či je úprava primeraná, rozhodne antidopingová organizácia, ktorej nakladanie s výsledkami viedlo k uloženiu pôvodnej doby zákazu činnosti. Proti tomuto rozhodnutiu sa možno odvolať podľa článku 13.

Pokiaľ sprievodná osoba športovca alebo iná osoba poskytne osobe pomoc pri porušení zákazu účasti počas doby zákazu činnosti, uloží antidopingová organizácia s právomocou nad touto sprievodnou osobou športovca alebo inou osobou za takúto pomoc sankcie za porušenie článku 2.9.

Podľa tohto článku hrozí postih ktorejkoľvek osobe, ktorá napomáha športovcovi pri porušení zákazu činnosti a vystavuje sa trestu vo forme zákazu činnosti na dobu 2-4 roky. Zároveň hrozí penalizácia celého tímu podľa článku 11.2, nakoľko by sa jednalo o tretie porušenie:

11.2 Dôsledky pre kolektívne športy

Ak sa u viac ako dvoch členov družstva v kolektívnom športe potvrdí porušenie antidopingového pravidla počas doby podujatia, tak riadiaci orgán podujatia uloží družstvu primeranú sankciu (napríklad stratu bodov, diskvalifikáciu zo súťaže alebo podujatia alebo inú sankciu)

dodatočne popri uložených sankciách jednotlivým športovcom, ktorí sa dopustili porušenia antidopingového pravidla.

VÝSLEDKY

Pri realizácii projektu testovania mladistvých hráčov bolo cieľom testovať celé družstvá, aby sme získali ucelenejší pohľad na výskyt spoločenských drog u mladistvých športovcov. Testovaním prešlo 152 hráčov ľadového hokeja. Na testovanie boli zápasy vyberané podľa aktuálneho športového kalendára. Testovanie sa uskutočnilo v nasledovných vekových kategóriách: Liga 9. ročník, Extraliga dorast a Extraliga juniori v období od novembra 2015 do marca 2016.

V roku 2013 WADA zvýšila hraničnú koncentráciu THC z 15 ng/ml na 150 ng/ml, s cieľom rozlíšiť príležitostné a pravidelné užívanie a vyhnúť sa prípadom nepriaznivých analytických nálezov, keď športovec konzumoval marihuanu mimo súťažného obdobia.

Z celkového počtu 152 hráčov bol u 4 hráčov výsledok na skríningovom teste pozitívny na zakázanú látku THC. 2 športovci boli vo veku 17 rokov a 2 športovci vo veku 19 rokov. 3 hráči prekročili povolenú hraničnú hodnotu laboratória 180 ng/ml, čo pre nich znamenalo analytické porušenie antidopingových pravidiel. Hodnoty, ktoré boli zistené u hráčov sa pohybovali od 222 ng/ml do 424 ng/ml. Jeden hráč mal pozitívny test na opiáty, ale laboratórium v tomto prípade nepotvrdilo nepriaznivý analytický nález.

Disciplinárne komisia vo svojom rozhodnutí zohľadnila vek športovcov a skutočnosť, že zakázaná látka nebola užívaná s cieľom zvýšenia športového výkonu. Antidopingová agentúra SR sa stotožnila so znížením trestu, ktoré považuje za opodstatnené vzhľadom na podstatu užitej látky a vek športovcov. Zároveň zobrala na vedomie odborný psychiatrický posudok, ktorý považuje absolútny zákaz športovej činnosti za kontraproduktívny vzhľadom na emocionálny a psychický rozvoj adolescentného organizmu.

Mladiství hráči dostali 6-mesačný zákaz činnosti spolu s povinnosťou absolvovať vyšetrenie na Klinike detskej psychiatrie DFNSP v Bratislave. Počas trvania trestu boli v dispenzárnej starostlivosti prednostu Kliniky detskej psychiatrie DFNSP Bratislava, Doc. MUDr. Škodáčka, CSc. a spolu s celým družstvom absolvovali team-building organizovaný klinickým psychológom a odbornými pracovníkmi SADA. U tretieho pozitívneho hráča, ktorý bol plnoletý, rozhodla disciplinárna komisia o udelení 8-mesačného trestu zákazu činnosti.

DISKUSIA

U nedospelých zohrávajú úlohu aj ich zákonní zástupcovia ale aj iné osoby (sprievodný personál športovca) podliehajúce právomoci antidopingovej organizácie v profesionálnom rozsahu alebo rozsahu týkajúcom sa športovcov.

Mladiství športovci aj sprievodné osoby sú podľa Kódexu zodpovedné za to, že vedia čo predstavuje porušenie antidopingových pravidiel a poznajú látky a metódy obsiahnuté v Zozname zakázaných látok a metód. Za pomoci rodiny a iných sprevádzajúcich osôb mladého jedinca sa vytvára zdravý profil mladého športovca, ktorý je natrénovaný na čoraz lepší výkon bez užitia dopujúcich látok, ktoré narušia nielen jeho psychosomatickú osobnosť, ale aj povedomie športového ducha.

Na základe spracovania uvedeného projektu sme sa pokúsili navrhnúť odporúčania pre Slovenský zväz ľadového hokeja, ktorý by následne mal zaviesť opatrenia pre jednotlivé kluby a reprezentáciu. Počas pilotného projektu sme došli k poznatku, že veľa športových klubov nemá informovaný súhlas zákonného zástupcu v súvislosti s možnosťou testovania mladistvých pri dopingovej kontrole.

Opatrenia by sa mali dostať medzi športovcov a trénerov, ktorí sa priamo podieľajú na prevencii proti zneužívaniu podporných látok v športe. Tréner detí a mládeže je povinný pre svojho zverenca zabezpečiť predovšetkým všestranný a harmonický rozvoj jedinca, upevňovanie jeho zdravia a zvyšovanie výkonnosti. Rozvíja heuristické schopnosti pre prekonanie súpera vhodnou stratégiou a taktikou vedenia športového boja. Tým vedie športovca k vnútornej motivácii sebaovládania, odolnosti voči extrémnemu emočnému napätiu a neprejavovania afektívnych reakcií.

Využitie projektu je možné aplikovať aj do ostatných kolektívnych športov ako je futbal, basketbal, volejbal, hádzaná atď. Zároveň je projekt aplikovateľný aj do športov, kde organizovane súťažia jednotlivci, dôležitá je najmä ochota ku kooperácii medzi národnou antidopingovou agentúrou a jednotlivými národnými športovými zväzmi.

ZÁVER

Na základe výsledkov nášho projektu sme došli k záveru, že ani športovci nie sú výnimkou pri užívaní drog medzi mladistvými. Zo 152 testovaných športovcov boli potvrdené 3 prípady pravidelného užívania marihuany, čo predstavuje prevalenciu 2%. Základným princípom vzdelávania o čistom športe je zachovať športového ducha bez jeho oslabovania dopingom. Hlavným cieľom je prevencia - predísť vedomému ale aj nevedomému užitiu zakázaných látok a metód. Osobitný dôraz by sa mal klásť na mladých ľudí - začlenením informácií do školských osnov, do prostredia športových klubov, na edukáciu rodičov, dospelých športovcov, funkcionárov, trénerov, zdravotníckeho personálu a médií.

Testovanie mladistvých športovcov má svoje významné miesto v distribučnom pláne (TDP), ktorý je podmienkou tzv. „compliance“ s Kódexom. V budúcnosti plánujeme aplikovať podobné testovanie aj do ostatných športov.

POZNÁMKY